

XX-3250-AB

Seat No. _____

M. A. (Part-II) Examination

April / May – 2003

Psychology : Paper-VIII

1 - Developmental Psychology

2 - Psychology of Personality Entire & Principal

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 100

1 - Developmental Psychology

- સૂચના : (૧) જમણી બાજુના અંક પ્રશ્નના પૂરા ગુણ દર્શાવે છે.
(૨) પ્રશ્નપત્રમાં પ્રશ્નનો જે નંબર દર્શાવ્યો હોય તે જ નંબર ઉત્તરવહીના હાંસિયામાં લખો.
(૩) ઉત્તરો પ્રસ્તુત અને મુદ્દાસર હોવા જોઈએ.

૧ વિકાસલક્ષી મનોવિજ્ઞાનની વ્યાખ્યા આપી વિકાસ પ્રક્રિયાનાં લક્ષણો સમજાવો. ૧૪

અથવા

૧ માનવવિકાસની મુખ્ય સમસ્યાઓનાં ક્ષેત્રો જણાવી કોઈપણ બેની સમજૂતી આપો. ૧૪

૨ વિકાસકાર્યનું સ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરી બાલ્યાવસ્થાનાં વિકાસ કાર્યો વર્ણવો. ૧૪

અથવા

૨ સૂઝ અને સમજનો અર્થ સ્પષ્ટ કરી પિયાજેના મત મુજબ સમજના વિકાસના તબક્કાઓ વર્ણવો. ૧૪

૩ નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે પેટાપ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : ૨૪

(૧) જોડીદાર સમૂહનાં લક્ષણો અને કાર્યો વર્ણવો.

(૨) તરુણાવસ્થા દરમ્યાન જાતીય અભિરુચિની વૃદ્ધિ (વિકાસ) ચર્ચો.

(૩) યુવાવસ્થાના લક્ષણો વર્ણવો.

(૪) અભિરુચિ એટલે શું ? બાળકો અને તરુણોના શોષ વર્ણવો.

XX-3250-AB]

1

[Contd....

- ૪ નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે પેટાપ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : ૨૪
- (૧) તરુણાવસ્થામાં જીવનદર્શનનો વિકાસ ચર્ચો.
- (૨) તરુણોની સામાજિક અસ્વીકૃતિને અસર કરતાં પરિબળો ચર્ચો.
- (૩) પરિપક્વતાનો અર્થ આપી આવેગાત્મક, સામાજિક અને નૈતિક પરિપક્વતા સમજાવો.
- (૪) વિલક્ષણ વિકાસ એટલે શું ? નબળી બુદ્ધિવાળાં બાળકોના શારીરિક અને માનસિક લક્ષણો વર્ણવો.

- ૫ ટૂંકનોંધ લખો : (ગમે તે બે) ૨૪
- (૧) ચિકિત્સાત્મક કિસ્સા પદ્ધતિ
- (૨) ભૌતિક પરિપક્વતાની પ્રાપ્તિ
- (૩) તરુણાવસ્થામાં થતા શારીરિક ફેરફારો
- (૪) નૈતિક ખ્યાલોનું ઘડતર
- (૫) વૃદ્ધાવસ્થાની સમસ્યાઓ.

ENGLISH VERSION

1 - Developmental Psychology

- Instructions :** (i) Figures to the **right** indicate **full** marks of the question.
- (ii) Write the same question number in the margin of answer-book as mentioned in question-paper.
- (iii) Answer must be precise and relevant.

- 1 Define developmental psychology. Explain the characteristics of developmental process. 14

OR

- 1 State the major sources of problems of human development. Explain any two of them. 14

2 Explain the nature of developmental task. Describe the developmental tasks of childhood. 14

OR

2 Explain the meaning of understanding and judgement. Describe according to Piaget the stages of development of understanding. 14

3 Attempt any **two** sub-questions from the following : 24

(a) Describe the characteristics and functions of peer-group.

(b) Discuss the growth of sex interests during adolescence.

(c) Describe the characteristics of adolescence.

(d) What is interest ? Describe the interest of children and adults.

4 Attempt any **two** sub-questions from the following : 24

(a) Discuss the development of a philosophy of the Life during adolescence.

(b) Discuss the effects of social rejection of adults.

(c) Give the meaning of maturity. Explain emotional, social and ethical maturity.

(d) What is typical development ? Describe the physical and mental characteristics of mentally deficit children.

5 Write notes : (any **two**) 24

(i) Clinical case study method

(ii) Achievement of moral maturity

(iii) Physiological changes during adolescence

(iv) Concept formation of Ethics

(v) Problems of old age.

2 - Psychology of Personality Entire & Principal

સૂચના : (૧) જમણી બાજુના અંક પૂરા ગુણ દર્શાવે છે.

(૨) ઉત્તર લખતી લખતે પ્રશ્નપત્રમાં દર્શાવેલો પ્રશ્નનો ક્રમાંક લખવો.

૧ મનોવિજ્ઞાનમાં વ્યક્તિત્વ સિદ્ધાંતનું સ્વરૂપ અને સ્થાન ચર્ચો. ૧૪

અથવા

૧ વ્યક્તિત્વ પ્રત્યેના સામાન્યલક્ષી અને વિશિષ્ટલક્ષી અભિગમો વચ્ચેનો તફાવત દર્શાવો. ૧૪

૨ વ્યક્તિત્વમાપનની પદ્ધતિ તરીકે 'રોરશાની શાહીના ડાઘાની' પ્રકેપણ કસોટી ચર્ચો. ૧૪

અથવા

૨ વ્યક્તિત્વલક્ષણનો રેમન્ડ કેટલનો સિદ્ધાંત સમજાવો. ૧૪

૩ નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે પેટાપ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : ૨૪

(ક) ફ્રોઈડના વ્યક્તિત્વ બંધારણનો સિદ્ધાંત સમજાવો.

(ખ) વ્યક્તિત્વ અંગે શેલ્ડનનાં વર્ગીકરણનું વર્ણન અને મૂલ્યાંકન કરો.

(ગ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ એકના વ્યક્તિત્વ સિદ્ધાંતની ટૂંકી રૂપરેખા આપો :

(૧) એડલર

(૨) યુંગ

(૩) મરે.

(૪) સ્વ એટલે શું ? સ્વનો ખ્યાલ બાળકોમાં કઈ રીતે વિકાસ પામે છે ?

૪ નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે પેટાપ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : ૨૪

(ક) વ્યક્તિત્વના વિકાસમાં આંતઃસ્વાવી ગ્રંથિઓનો ફાળો સમજાવો.

(ખ) વ્યક્તિની સ્વ-પ્રતિમા કઈ રીતે ઘડાય છે ? સ્વ-પ્રતિમા અને આદર્શ સ્વ-પ્રતિમા વચ્ચેનો તફાવત સમજાવો.

(ગ) નીચેમાંથી કોઈ પણ એક વ્યક્તિત્વ સિદ્ધાંતની રૂપરેખા આપો :

(૧) એરિક્સન

(૨) સલ્લીવન

(૩) કેરન હોર્ની.

૫ વ્યક્તિત્વ ઘડતરમાં મનોવલણો, મૂલ્યો અને જીવનશૈલીનો ફાળો સ્પષ્ટ કરો. ૨૪

અથવા

૫ નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે પર ટૂંકનોંધ લખો : ૨૪

(૧) ઈડ, ઈગો અને સુપર ઈગો

(૨) વ્યક્તિત્વ વિશેનો હિન્દુ અભિગમ

(૩) વ્યક્તિગત ભિન્નતાઓનો ખ્યાલ

(૪) અણુવાદી અને સમગ્રવાદી અભિગમો

(૫) વિષય અધિપ્રત્યક્ષ કસોટી (ટી.એ.ટી.).

ENGLISH VERSION

2 - Psychology of Personality Entire & Principal

Instructions : (i) Black figures to the **right** indicate **full** marks.
(ii) Write the correct question number as given in the question paper.

1 Clarify the nature and place of personality theories in psychology. 14

OR

1 Show the difference between monotheistic and ideographic approach in relation to personality. 14

- 2 Discuss the 'Rorschach Inkblot technique' a projective technique as a method for the measurement of personality. 14

OR

- 2 Explain *Raymond Cattell's* theory of personality test. 14

- 3 Answer any **two** sub-questions of the following : 24

- (a) Evaluate Freudian principles of structure of personality formation.
- (b) Describe and evaluate *Sheldon's* classification of personality.
- (c) Give a brief outline of the theory of personality of any **one** of the following :
 - (i) *Adler*
 - (ii) *Jung*
 - (iii) *Murray*.
- (d) What is self ? How does the development of 'self' take place in children.

- 4 Answer any **two** subquestions of the following : 24

- (a) Discuss the contribution of endocrine glands in the development of personality.
- (b) How does the formation of self-image take place ? Explain the difference between self image and ideal self image.
- (c) Give a brief outline of the personality theory of any **one** of the following :
 - (i) Erikson
 - (ii) Sullivan
 - (iii) K. Horney.
- (d) Clarify the role of attitudes, values and life style in the development of personality.

5 Write notes on any **two** of the following :

24

- (a) Id, Ego and Superego
 - (b) The Hindu approach to personality
 - (c) Concept of personality differences
 - (d) Automistic and Holistic approaches
 - (e) Thematic Apperception Test (T.A.T).
-